

La nova reforma de la missa

Responent a dubtes i inquietuds dels fidels

¿Per què “de cara al poble”?...

Tal com vam prometre, responem avui aquesta pregunta continguda implícitament en la mateixa que se'ns va fer la setmana passada. La qüestió, dèiem, “és de prou interès”. No fa molts d'anys, considerant alguns que era aquesta una “innovació” massa deslligada d'una tradició anterior, s'escalfaren una mica els ànims amb una discussió pública que es féu a la nostra terra en ocasió del nou altar de la Basilica de Montserrat, ideat i construït per a una celebració eucarística de cara al poble; altar que fou solemnement consagrat pel cardenal Tisserant el dia 23 d'abril de 1958, el primer que entre nosaltres aparegué d'aquesta manera després del gran discurs que el Papa Pius XII féu als congressistes d'Assís en setembre de 1956, on hi havia una eloqüent al·lusió a la “conveniència pastoral” de celebrar l'Eucaristia d'aquesta manera.

Primerament cal distingir un triple aspecte en aquesta qüestió: “jurídic”, “històric” i “pastoral”.

Direm de seguida que **jurídicament**, no hi ha res prescrit ni manat sobre aquesta pràctica de celebrar la missa de cara o d'espatlles al poble, ni ara ni abans del Concili. De manera que, absolutament parlant, actuen dintre les lleis i normes jurídiques de l'Església tant els capellans que diuen la missa de cara la gent, com els qui la celebren d'espatlles.

I en entrar al terreny de la **història**, cal també advertir que no hi ha que confondre o barrejar en aquesta nostra qüestió l'anomenada “orientació litúrgica”, que era molt diversa segons la naturalesa dels mateixos ritus i cerimònies.

Les parts didàctiques o lectures bíbliques, en temps en què la llengua de l'altar era la mateixa que la del poble, és lògic—el contrari hauria estat massa violent!—que es diguessin de cara als qui devien escoltar-les. Però quan es “sacralitzà” la llengua llatina, en tal forma que les mateixes lectures bíbliques es deien en una llengua distinta de la del poble, perderen tot sentit pastoral peis fidels, arribant a caure en el “contra-sentit” de llegir-se unes lectures d'espatlles als seus propis oients!...

En canvi, els elements eucològics (oracions dirigides a Déu i recitades pel sacerdot en nom dels fidels), degut a reminiscències judaiques, es deien al principi de cara a l'orient o sol ixent, considerat com símbol de Jesucrist, veritable sol i llum del món. Però a mida que apareix la imatge del Crucifix a l'escenari litúrgic, l'orient es posava de cara al mateix Crucificat, per allò que tota oració era dirigida al Pare “per Jesucrist nostre Senyor”...

Ara bé: l'Acció Eucarística pròpiament dita—anomenada “Fracció del pa” (Fets dels Aps. 2, 42; 20, 7, etc.)

o “Cena del Senyor” (I Cor. 11, 20)—durant l'època apostòlica i de les primeres comunitats cristianes, quan predominava del Misteri Eucarístic l'aspecte de banquet o **Cena del Senyor**, era celebrada tal com Jesús la va celebrar amb els seus apòstols: ¿ens podríem ni tan sols imaginar Jesús en el gran Sopar del Dijous Sant assegut a taula “d'espatlles als apòstols”?...

En època, però, més tardana, quan començà a carregar-se l'accent sobre l'aspecte “sacrificial” de l'Eucaristia, perdent força l'altre de banquet, s'originà una doble tradició en quant l'orientació de la celebració de la mateixa Eucaristia: una oriental-gal·licana i altra occidental-romana.

La tradició oriental nasqué concretament de l'Església Siríaca, amb el fet curiós que més tard entrà també a l'occident i s'estengué per les regions nòrdiques, particularment per les Gàl·lies. Aquesta tradició, que donava una importància cabdal a l'aspecte de pregària, fins i tot en l'Acció Eucarística, orientà tota l'assemblea cultural (sacerdot i fidels) vers l'orient, segons la concepció judaica abans esmentada, d'on nasqué la norma d'orientar també els temples vers sol ixent. Naturalment, el sacerdot presidia aquesta “pregària oblacional” situat d'espatlles als fidels, als quals es dirigia tan sols per saludar-los o sermonar-los. Advertint que aquesta mateixa orientació d'espatlles als fidels (que per altra banda ja havia començat a les catacumbes, per la pràctica de celebrar l'Eucaristia damunt la tomba dels màrtirs, normalment adossada al mur o paret), s'anava estenent més i més a mida que es multiplicaven les “misses privades”, celebrades als altars laterals de les Esglésies, generalment adossats també a la paret.

L'altra tradició, de cuny romà, orientà la Celebració Sagrada vers els fidels, prescindint de tota idea simbòlica d'orientació dels temples. Encara avui els “altars papals” de les quatre grans Basíliques romanes estan adaptats per a una celebració eucarística de cara al poble; cosa que es veu igualment a les esglésies més antigues de Roma i en altres ciutats d'Itàlia, com Milà, Aquileia, Ravenna, Assís, etc.; com també en aquesta mateixa forma estaven orientats molts d'altars de les catedrals espanyoles, particularment les de major influència romana, com Tarragona, Barcelona, Vic, Girona, etc.

No obstant tot el que acabem de dir, l'aspecte més important i decisiu és el **pastoral**. Si tant s'accentués l'aspecte històric en detriment del valor pastoral, cauríem en “l'arqueologisme litúrgic”, que ja fou reprotxat pel Papa Pius XII en la gran encíclica **Mediator Dei** de 1948. La mateixa Santa Seu no s'ha aturat en trencar fins i tot amb antiquíssimes i venerables tradicions per